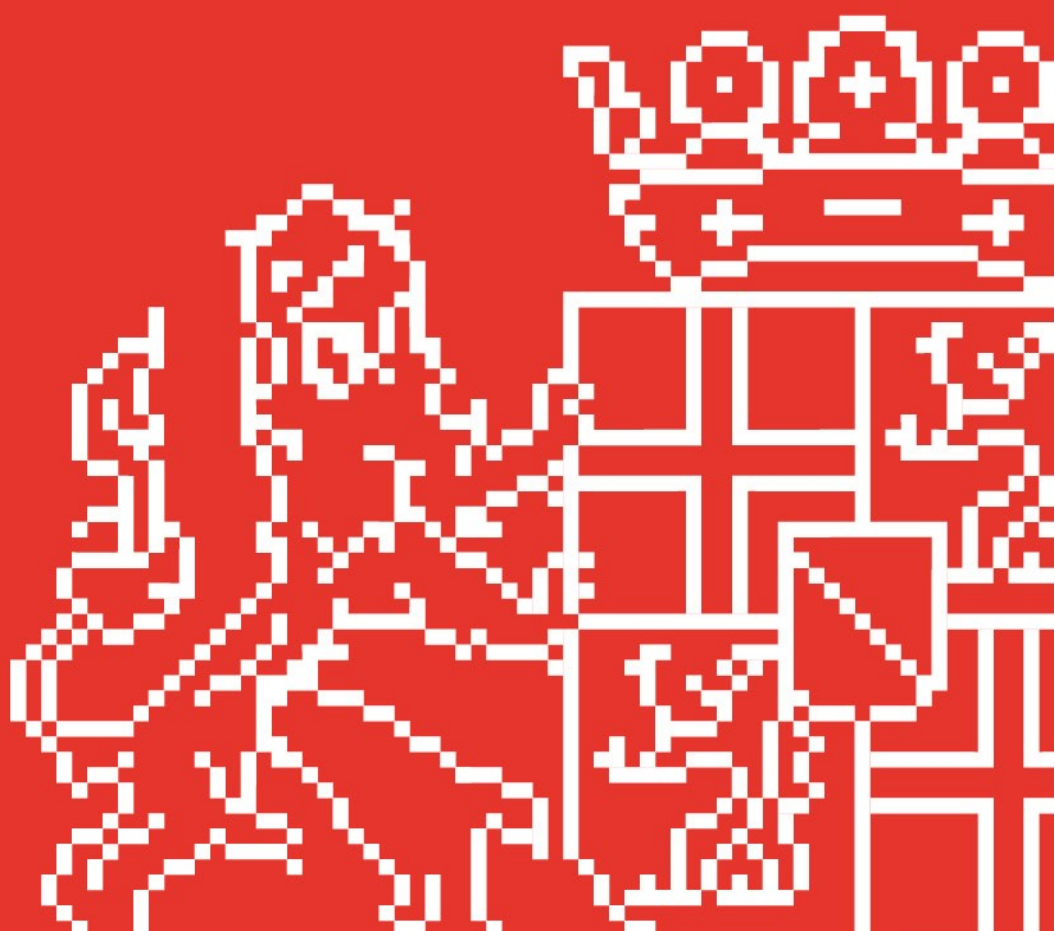

VOORTGANGSBRIEF INNOVATIEPROGRAMMA FYSIEKE LEEFOMGEVING

Publicatiedatum 18 april 2017
Status Vastgesteld
Referentienummer 81ABEF39

Stand van zaken Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving

Maart 2017

Opmaat

Begin 2016 hebben uw Staten besloten dat er een Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving (IFL) moet komen. Dit programma richt zich op het efficiënter omgaan met urgente en complexe maatschappelijke vraagstukken in de netwerksamenleving. Met de vaststelling van het IFL door uw Staten op 6 juni 2016 is het programma officieel van start gegaan. Het loopt van medio 2016 tot eind 2019.

Doel van het IFL is dat eind 2019 de werkwijzen en competenties die de netwerksamenleving en de Omgevingswet van ons vragen, uitvoerig verkend en verder ontwikkeld zijn. Daardoor heeft tevens een aantal urgente maatschappelijke vraagstukken in het fysieke domein een merkbare impuls gekregen. Dit bereiken we door in actuele casussen, samen met de betrokken belanghebbenden, de opgave op een innovatieve manier op te pakken in zogenaamde praktijkexperimenten. De resultaten moeten doorwerken in toekomstige activiteiten binnen de opgave én in andere complexe maatschappelijke opgaven.

Het jaar 2016 – opbouw van experimenten en organisatie

Vanaf september 2016 is het IFL in de steigers gezet. U heeft in juni van dat jaar negen maatschappelijke opgaven vastgesteld waarbinnen ingezet

“We werken samen met het veld (burgers, belanghebbenden en experts) en vernieuwers aan efficiënte oplossingen voor complexe en maatschappelijke vraagstukken. Dit doen we door de opgave zelf centraal te houden en vaak vanuit niet leidende posities. We realiseren onze publieke ambities op een creatieve en inspirerende manier, zodat al tijdens het ontwikkelproces draagvlak ontstaat. We (her)kennen onze meerwaarde, ook bij minder regels en minder geld.”

kan worden op de experimenten. Voorwaarde daarbij is dat er sprake moet zijn van stagnatie binnen de opgave én dat er bij alle betrokken partijen draagvlak voor een nieuwe werkwijze is. De praktijkexperimenten zijn dan ook opgebouwd en ingericht door en met de betrokken belanghebbenden. Op dit moment zijn er acht (van de in 2019 15 beoogde) door het IFL ondersteunde experimenten van start gegaan.

Wezenlijk voor het ‘slagen en bekijken’ van deze experimenten is het bewust inzetten op en stimuleren van een vernieuwende aanpak. Denk daarbij bijvoorbeeld aan (proces)inzet voor) alliantievorming, input van en reflecties door experts en vernieuwers, het ondersteunen van initiatieven van derden (waaronder bewonersgroepen) en het organiseren van prijsvragen. De Uitvoeringsverordening subsidie Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving maakt dat mogelijk. Hij is in oktober 2016 vastgesteld door GS.

Ook de samenstelling en werkwijze van het programmateam van het IFL is innovatief. Het team heeft een vaste kern van twee senioren, een communicatie- en een projectmedewerker van de provincie. Een trainee en drie stagiaires van onder andere de Hogeschool Utrecht draaien volwaardig mee. Met zijn allen helpen en ondersteunen zij de projectleiders en beleidsmakers van de experimenten, die zich stuk voor stuk in eigen programma's en afdelingen bevinden. Waar mogelijk leggen zij daarbij meteen de link tussen beleid en uitvoering. Ieder kwartaal komen alle projectleiders en beleidsmakers van de experimenten bij elkaar om samen met een of enkele externe innovators, wetenschappers of experts op het gebied van participatie te zoeken naar verbetermogelijkheden en meekoppelkansen.

Financiën

In de periode juni – december 2016 is, van het totale programmabudget van 1,6 miljoen euro, €94.855,- uitgegeven aan de opzet van het programma en de eerste bijdragen aan experimenten. In 2017 en 2018 verwachten we per jaar €600.000,- uit te geven, in 2019 ongeveer €300.000,-

Het bestede bedrag in het laatste half jaar van 2016 is relatief laag, omdat alle experimenten net gestart zijn. Eén van de criteria van het programma is dat we de experimenten alléén starten als er draagvlak is bij de voornaamste stakeholders. De start-up fases van de experimenten kosten daarom voornamelijk inzet van uren. Nu duidelijk is welk experiment waar gaat lopen, komen de bijbehorende kosten voor het experiment en voor evaluatie, monitoring en eventuele educatie van betrokken stakeholders. Dit zal het hoofdbestanddeel zijn van de kosten in de periode 2017-2018. Tegelijkertijd investeren we in borging van het geleerde en uitrol en opschaling van de nieuwe werkwijzen in de diverse opgaven.

Het jaar 2017 – verdere opbouw, eerste oogsten en betrokkenheid Provinciale Staten

In het jaar 2017 worden de eerste maatschappelijke vruchten geplukt van de experimenten die het IFL ondersteunt. Meer daarover kunt u verderop lezen in de toelichting bij de experimenten. Ook worden de eerste trends en bijvangsten zichtbaar. Zo blijkt nu al dat het uitdagen van particulier initiatief via bijvoorbeeld prijsvragen een belangrijke sleutel is om innovatie in de experimenten te stimuleren. Ook merken we dat een werkwijze gericht op initiatieven van derden andere eisen stelt aan de bedrijfsvoering dan we gewend zijn: evenementenorganisatie en omgevingsmanagement worden veel steviger onderdelen van de nieuwe werkwijzen; evaluatie en monitoring is anders bij initiatieven van derden die je uitlokt of stimuleert ten behoeve van een provinciaal belang dan bij eigen activiteiten en het uitlokken van initiatieven van derden vraagt om nieuw financieel instrumentarium van de provincie. Een prijsvraag uitschrijven gaat steeds meer gemeengoed worden en innovatief aanbestedingsrecht is niet langer alleen voor infrastructurele opgaven interessant.

De tijd is tevens daar om uw Staten actiever te betrekken bij het IFL. Want uit de experimenten komen nu al vragen naar voren zoals: wat betekent dit voor ons beleid, onze inzet en participatie, onze verantwoordelijkheden, ambities en sturingsmodellen. Dit zijn essentiële vragen die bij elk experiment gesteld kunnen worden. In 2017 gaan we met u op zoek naar een efficiënte wijze om deze vraagstukken te benaderen. Zo wordt u bijvoorbeeld (parallel aan het Topdorpen traject) uitgenodigd in het kader van Kleine Kernen Langer Gezond om mee te denken over de diverse scenario's voor provinciale inzet. Ook vragen wij u om met ons te kijken naar de oogst van de eerste prijsvraag op het gebied van particuliere natuurontwikkeling en biodiversiteit en op basis daarvan aanbevelingen te doen voor de toekomst. Bij de andere zeven experimenten zullen wij met u zoeken naar een passende betrokkenheid.

Daarnaast merken we nu ook een toenemende druk om binnen andere maatschappelijke opgaven inzet van het Innovatieprogramma te plegen. Er dienen zich steeds meer experimenten binnen de reeds benoemde opgaven aan. In 2017 willen wij het veld van maatschappelijke organisaties, gemeenten en initiatiefnemers uitnodigen om mogelijke nieuwe experimenten aan te dragen. Als deze experimenten passen binnen één van de negen door u vastgestelde maatschappelijke opgaven, dan leggen wij het voorstel ter informatie aan u voor. Inzet in een nieuwe opgave wordt ter besluitvorming aan uw Staten voorgelegd.

In de hierna volgende omschrijving van de opgaven en de bijbehorende experimenten bieden wij u een overzicht van de reeds gerealiseerde activiteiten in de diverse experimenten én een sneak preview van wat we verwachten in het komend jaar.

Energietransitie faciliteren

Wat is de maatschappelijke opgave?

Energietransitie staat hoog op de provinciale agenda. Het is een van de 13 strategische trajecten die aan het coalitieakkoord zijn verbonden. Om transitiedoelen te bereiken zijn andere manieren van werken nodig. Met nog meer oog dan voorheen voor het maatschappelijk draagvlak, en wellicht soms wat minder oog voor de andere provinciale belangen. Hoe kunnen we zo'n proces succesvol doorlopen? Hoe maken we meer meters? En welke rol past ons als provincie daarbij?

Wat hebben we Nodig?

Koell

De experimenten

Als experiment pakten we in 2016 samen met alle betrokkenen in het gebied twee verschillende windturbine-projecten op. In beide projecten is de provincie niet leidend (in de betekenis van knopen doorhakend), maar vanuit de provinciale taakstelling wel sterk belanghebbend. In het eerste project is een energiebedrijf de initiatiefnemer. Bij het tweede project gaat het om een (burger)initiatief van een lokale coöperatie. Voor een succesvol project is echter ook het commitment nodig van de overige stakeholders. In alle gevallen staat of valt het doorgaan van een project bij bestuurlijk akkoord vanuit de betrokken gemeenten en de bewoners. Beide projecten liepen eind 2016 vertraging op omdat de betrokken gemeenten niet het benodigde commitment durfden uit te spreken. Dit leidt ertoe dat met ondersteuning van het IFL in 2017 een evaluatie van de *provinciale* inzet plaats gaat vinden, met een gericht advies over de mogelijkheden tot versnellen in dergelijke situaties.

De inzet vanuit het IFL is eind 2016 verschoven naar andere projecten (met name het stadsgesprek Utrecht) en het herstarten van het overleg rond de beoogde projecten. De ervaringen uit het stadsgesprek Utrecht zullen hierin worden meegenomen. We verkennen of een 3-d tool ondersteuning kan bieden aan verschillende lopende windenergie initiatieven. Doel is het provinciebreed verbeteren van de communicatie met belanghebbenden bij windinitiatieven, door het beschikbaar stellen van een uniform en makkelijk te interpreteren beeld van de impact van windturbines.

Wat levert het op en wie merkt er wat van?

Beoogd: Op een effectiever wijze betrekken van de omgeving bij ruimtelijke processen rond windenergie en daarmee het vergroten van acceptatie en betrokkenheid, zodat projecten sneller en met meer draagvlak gerealiseerd kunnen worden. Hierbij is vooral aandacht nodig voor de lessen uit het verleden.

Gerealiseerd: Inzet op vergroting van het draagvlak in Amersfoort. Het voorstel te komen tot duurzame energie productie is daar door de raad aangehouden. Inzet op stadsgesprek Rijnenburg; deze gesprekken zullen in maart 2017 plaatsvinden. Inzet op communicatie / gebiedsproces bij twee nieuwe projecten en herstarten bestaand project. Start inzet 3-d tool voor betere communicatie.

Wie merkt er wat van: De nieuwe werkwijzen worden voornamelijk door omwonenden en grondeigenaren gemerkt. Dat wij er als provincie bij betrokken zijn, weten vooral gemeenten en initiatiefnemers en in mindere mate de omwonenden / grondeigenaren.

Bodemdaling te lijf gaan

Wat is de maatschappelijke opgave?

Veenweidegebieden zijn gevoelig voor bodemdaling. Als we die niet voldoende remmen zal het veen uiteindelijk volledig verdwijnen. Dit brengt grote maatschappelijke kosten met zich mee. Het maatschappelijk vraagstuk wordt daardoor steeds urgenter en vraagt om duurzame handelingsperspectieven.

Het gaat om een complexe opgave met een lange looptijd, veel stakeholders en een ingewikkelde verhouding tussen kosten en baten. Deze complexiteit zorgt wel voor innovaties op het gebied van technische maatregelen, maar daarmee ontstaat nog geen duurzame toekomst voor de veenweidegebieden.

We weten, ondanks alle kennis die er inmiddels is, nog niet goed hoe we de innovaties en technische mogelijkheden kunnen koppelen aan toekomstbestendige uitvoeringsscenario's voor de veenweiden. Hoe halen we de toekomst naar voren? Hoe vertalen we die naar het heden? En vooral: welke functies verdienen prioriteit?

Het experiment

In 2016 hebben we, samen met de onafhankelijke adviseur ruimtelijke kwaliteit Paul Roncken, ingezet op twee sporen: het in kaart brengen van alle lopende initiatieven en onderzoekstrajecten in het Veenweidegebied en het initiëren van een Nuffield Sponsorship voor het Utrechtse Veenweidegebied. In dat tweede spoor volgt een jonge agrariër uit het Utrechts Veenweidegebied een 2-jarige internationale leiderschapsopleiding van boeren voor boeren, vanuit de vraag: hoe krijg ik een gezonde agrarische bedrijfsvoering bij een hoger waterpeil? Deze jonge agrariër zal internationaal onderzoek doen naar verschillende vormen van landbouw onder natte omstandigheden. Zijn bevindingen deelt hij eind 2017 via een vlog en in twee ronde tafelgesprekken met betrokken overheden. De Stichting Nuffield begeleidt hem.

Wat levert het op en wie merkt er wat van?

Beoogd: Het spoor van adviseur Paul Roncken leidt tot een breed en voor iedereen goed toegankelijk overzicht van alle lopende initiatieven en onderzoekstrajecten rond de Veenweideproblematiek. Via het Nuffieldspoor hopen wij dat de jonge agrariër in het Utrechts Veenweidegebied zijn bedrijfsvoering rendabel en toekomstbestendig aan kan passen aan een hoger waterpeil en dat hij daarmee een aansprekend voorbeeld voor zijn omgeving vormt zodat anderen hem zullen volgen.

Gerealiseerd: Inventarisatie van initiatieven en selectie van de agrariër. Het scholarship gaat medio maart 2017 van start.

Wie merkt er wat van: De communicatie en afstemming tussen belanghebbenden en bestuurders wordt effectiever met een goed overzicht.

Aan het selectieproces voor het Nuffield scholarship hebben vijf kandidaten meegedaan. Dit betekent dat er nu al tenminste vijf jonge agrariërs zich voorbereiden op het vraagstuk van een rendabele en toekomstbestendige bedrijfsvoering bij een hoger waterpeil.

Knooppunten ontwikkelen

Wat is de maatschappelijke opgave?

De bereikbaarheid van de regio Utrecht is goed maar kwetsbaar. Veel ruimtelijke ontwikkelingen zijn gepland buiten de directe invloedssfeer van knooppunten (m.n. stations). Willen we de Utrechtse regio op termijn bereikbaar houden, dan is het onontbeerlijk om extra in te zetten op knooppuntontwikkeling. Hoe zorgen we voor een goede afstemming tussen ruimtelijke activiteiten en het bestaande, multimodale infrastructurele netwerk? Hoe verbinden we de verschillende waarden – vervoers- en verblijfswaarden, economische en recreatieve waarden, vestigings- en woonwaarden – in en om knooppunten zo met elkaar dat de knooppunten optimaal worden gebruikt?

Het experiment

In 2016 hebben we opdracht gegeven tot een afstudeeronderzoek. Daarin is een ontwikkelscenario onderzocht voor het multimodale knooppunt Bunnik. In dit onderzoek is met name gekeken naar de potentie van Bunnik in het licht van de (toekomstige) overbelasting van Utrecht CS door de toestroom naar het USP (Utrecht Science Park). In 2017 worden, op basis van de uitkomsten van dit onderzoek, samen met de gemeente Bunnik en diverse andere belanghebbenden alliantiegesprekken gevoerd, om gezamenlijk tot een ontwikkelagenda te komen. De provincie is daarbij, naast facilitator, vooral samenwerkings- en gesprekspartner.

Wat levert het op en wie merkt er wat van?

Beoogd: Een regionaal vervoersvraagstuk wordt deels opgelost als Utrecht CS wordt ontlast door het efficiënter functioneren van knooppunt Bunnik. Ruim 4000 reizigers op weg naar het USP reizen iedere dag via Bunnik door naar Utrecht CS en dan naar het USP¹. Als de directe ontsluiting met OV en fiets vanuit station Bunnik (fietsafstand naar USP: 10 minuten) beter en aantrekkelijker wordt voor (een deel van) deze reizigers, dan wordt Utrecht CS op dit punt minder overbelast.

Gerealiseerd: Het afstudeeronderzoek met conclusies en aanbevelingen voor actie is gedeeld met een aantal betrokken stakeholders. Er is een dialoog over het regionale vraagstuk ontstaan tussen de gemeenten en provincie en het bewustzijn rond mogelijke oplossingsrichtingen is vergroot. Er lijkt actiebereidheid bij provincie, gemeente Utrecht en gemeente Bunnik.

¹ 2015: ca 8% van 38500; 2020: ca 9% van 55000

Wie merkt er wat van: Nu alleen nog provincie en gemeenten. In de loop van 2017 ook de overige belanghebbenden rond het knooppunt, met als beoogd effect dat uiteindelijk een grote hoeveelheid reizigers die naar het USP reizen via station Bunnik er wat van merken.

“Vorm allianties om elkaars kansen te benutten.”

Klimaatadaptatie omarmen

Wat is de maatschappelijke opgave?

Klimaatbestendig en water-inclusief ontwerpen krijgt al lang en in de volle breedte aandacht, van het Deltaprogramma tot en met de uitvoeringsprogramma's van waterschappen. Maar op een enkel project na, ontbreken in het Utrechtse aansprekende voorbeelden. Hoe krijgen we klimaatadaptatie méér in de lift? Hoe komen we van beleidsvoornemen naar uitvoering? Welke rolverdeling tussen waterschappen, gemeenten en provincie werkt het beste om initiatieven uit de samenleving te bevorderen?

Het experiment

Een door het IFL ondersteunde openbare netwerkbijeenkomst (een 'Landschapscafé') over het onderwerp klimaatadaptatie heeft partijen dichterbij elkaar gebracht, een aantal aanbevelingen door de provincie en voor andere partijen opgeleverd en heeft ertoe geleid dat het IFL een onderwerpend onderzoek voor verschillende scenario's van klimaatadaptatie in de Merwedekanaalzone van stad Utrecht heeft gefinancierd. Dit ontwerpend onderzoek is met en voor de gemeente Utrecht uitgevoerd en er zijn, op basis van het onderzoek, twee werksessies georganiseerd over samenwerken aan en cijfers voor een klimaatbestendige Merwedekanaalzone. Het ontwerpend onderzoek is met onder meer de gemeente Utrecht, het waterschap HDSR (Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden) en de provincie uitgevoerd. Het wordt meegenomen in de verdere planontwikkeling voor de Merwedekanaalzone.

Wat levert het op en wie merkt er wat van?

Beoogd: Beoogd is om publieke en private partijen op diverse manieren te helpen klimaatadaptatie van beleid naar uitvoering te brengen. Uiteindelijk levert dat een leefbare en duurzame stad op. Een stad waar water en hitte niet tot overlast leidt voor de burgers, maar waar groen en water zorgen voor een aantrekkelijke, gezonde en veilige leefomgeving.

Gerealiseerd: Door slim en creatief te ontwerpen blijkt het zelfs op locaties waar in hoge dichtheid wordt gebouwd, mogelijk om groen en water te integreren. Dit heeft het ontwerpend onderzoek aan de Merwedekanaalzone inzichtelijk gemaakt in praktisch toepasbare scenario's voor het gebied. Oplossingen zijn bijvoorbeeld te vinden in multifunctioneel water en groen en 3-dimensionaal denken: ook op daken en gevels kunnen we groen en water verwerken. In de concept versies van de omgevingsvisie Merwedekanaalzone en het stedenbouwkundig plan voor deelgebied 5 zijn de bedachte oplossingsrichtingen terug te vinden. Een Merwedekanaalzone die groen, gezond en waterbestendig is, blijkt een aantrekkelijk perspectief te bieden. De ontworpen oplossingsrichtingen dienen ook als voorbeeld voor andere gemeenten. Zo gebruikt de gemeente Nieuwegein op dit moment het ontwerpend onderzoek als voorbeeld voor haar eigen binnenstedelijke herontwikkeling.

Wie merkt er wat van: Nu vooral nog de samenwerkende overheden. Straks alle inwoners van de Merwedekanaalzone.

“Met beelden overtuig je meer dan met woorden”

Omgevingbewuster wegen

Wat is de maatschappelijke opgave?

Elke provinciale weg heeft zijn eigen omgeving. Daarbij gaat het niet alleen om de fysieke, maar ook om de maatschappelijke omgeving. Bij onder andere de voorbereiding van beheer en onderhoud van provinciale wegen (in het kader van de trajectbenadering) meldt die omgeving zich steeds vaker met initiatieven, ideeën en voorstellen die de scope van het beheer en onderhoud overstijgen. Hoe gaan we daar mee om? Hoe kunnen we daar ruimte aan bieden? Hoe kunnen we de infrastructuur in onze provincie tot visitekaartje van een gebied laten worden, waar de aan- en omwonenden trots op zijn?

Het experiment

De Wegh der Weegen (de N237) is een provinciale weg met een bijzondere geschiedenis en een bijzondere cultuurhistorische context. Diverse belanghebbenden en omwonenden van de Wegh hebben de provincie benaderd. Zij willen graag sterk betrokken worden bij het beheer, onderhoud en de inrichting van de weg. Er is een grote behoefte aan een open en constructieve gedachtenvorming over de inrichting en het beheer van de weg én de omgeving ervan.

De samenwerkingsafspraken met de stichting Wegh der Weegen zijn verder vormgegeven, met als doel om gezamenlijk met alle omgevingspartijen tot een gedragen streefbeeld voor beheer, onderhoud en ontwikkeling van de Wegh te komen.

Wat levert het op en wie merkt er wat van?

Beoogd: Een betere afstemming tussen provincie en omwonenden van provinciale infrastructuur. De casus vormt mogelijk een opmaat voor een sterker gezamenlijk eigenaarschap bij provinciale wegen en de trajectbenadering, zowel intern als extern. In het specifieke geval van de Wegh der Weegen levert het bijvoorbeeld een breed gedragen streefbeeld voor beheer, onderhoud en ontwikkeling van de Wegh op. Een mogelijkheid tot het verkrijgen van Mobiliteit met Allure, zoals Paul Roncken dat aanbeveelt in zijn advisering over provinciale infrastructuur en mobiliteit.

Gerealiseerd: Samenwerkingsafspraken en een procesvoorstel voor het opstellen van het streefbeeld in 2017.

Wie merkt er wat van: Nu vooral nog provincie, gemeenten, de Stichting Wegh der Weegen en een beperkt aantal omwonenden. Straks alle omwonenden én de gebruikers van de Wegh.

“Het is lastig om de omgeving bij de cultuuraspecten te betrekken.”

Funcities wijzigen in het landelijk gebied

Wat is de maatschappelijke opgave?

Door de schaalvergroting in de landbouw groeit een deel van de bedrijven, maar stoppen er ook veel. Dat leidt tot leegstand en een zoektocht naar hergebruik van bedrijfsgebouwen. In veel gebieden ontstaat een gevoel van urgentie, en er komen steeds meer signalen dat de leefbaarheid en de vitaliteit van het landelijk gebied op het spel staat. Er is een brede roep om de planologische beperkingen voor zinvolle herbenutting van bebouwing weg te nemen. Maar is de problematiek wel zo groot? En zo ja, (hoe) krijgen we dan de goede functie op de goede plek? Hoe vergroten we die vitaliteit? Aan welke functies bestaat nog wel behoefte? Kan een verbinding worden gemaakt met andere opgaven, zoals de energietransitie?

Samen met onze partners in het landelijk gebied (agrariërs, gemeenten, gebiedscommissies en maatschappelijke organisaties) willen we beter zicht krijgen op de aard en omvang van de problematiek en op zoek gaan naar creatieve oplossingsrichtingen. We willen met hen, vanuit onze publieke ambities voor het landelijk gebied – zoals een economisch vitaal platteland, recreatief medegebruik en de energietransitie – komen tot initiatieven die daaraan tegemoet komen.

Het experiment

Verkenning en het in de steigers zetten van een potentieel loket voor vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing. Dit samen met gebiedscommissie O-gen, diverse belanghebbenden en betrokken gemeenten.

Wat levert het op en wie merkt er wat van?

Beoogd: Een kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied, door het opruimen van leegstaande agrarische bebouwing en het concentreren van nieuwe functies op de juiste plekken.

Gerealiseerd: In 2016 heeft het IFL een expertsessie mede mogelijk gemaakt. Daarin lieten experts en innovatoren hun licht schijnen over de problematiek en over mogelijke oplossingsrichtingen. Het projectplan voor het VABloket is verder uitgewerkt en met belanghebbenden gedeeld.

Wie merkt er wat van: Nu alleen nog provincie, LTO, gebiedscommissie O-gen, gemeenten en enkele experts en innovatoren. Straks alle eigenaren van leegstaand vastgoed in het oosten van de provincie Utrecht. En uiteindelijk alle bezoekers van het platteland in het oosten van de provincie Utrecht.

“Het is leuk om outsiders erbij te betrekken, ondanks dat dat niet gelijk tot nieuwe veranderingen heeft geleid.”

Natuur(lijk) ontwikkelen

Wat is de maatschappelijke opgave?

Agrarisch natuurbeheer en natuurontwikkeling in de groene contouren zijn belangrijke provinciale ambities. Maar de praktijk blijkt weerbarstig: initiatieven verzanden vaak in een woud van regelgeving en moeizame discussies over de (verdeling van de) kosten. Tegelijkertijd zit er wel energie in de maatschappij: er zijn bedrijven met actieve businesscases, er zijn agrariërs die meer willen doen en er zijn burgers en maatschappelijke organisaties die hier aan bij willen dragen. Hoe kunnen we onze ambities en particuliere initiatieven op een effectieve manier met elkaar verknopen?

Het experiment

Met alle belanghebbenden willen wij het vraagstuk grondig adresseren in een praktijkexperiment. Als eerste stap zijn de voorbereidingen getroffen voor een prijsvraag. Daarmee geven we ook bekendheid aan het nieuwe natuurbeleid en de Natuurvisie, die eind 2016 zijn vastgesteld.

Het experiment bestaat uit een prijsvraag voor onder andere particulieren, ondernemers en gemeenten. Het doel is om initiatieven te bevorderen die bijdragen aan het beschermen en vergroten van de biodiversiteit. Op 13 april 2017 lanceren we de prijsvraag onder de naam Groene Kroon 2017, natuurschone prijs van de provincie Utrecht. Op 5 juli 2017 overhandigt gedeputeerde Mirjam Maasdam-Hoevers de aanmoediging- en waarderingprijs aan de winnende initiatieven. Overigens komen alle kansrijke initiatieven in de schijnwerpers te staan. Dit combineren we met een Landschapscafé (openbare netwerkbijeenkomst) met als thema 'actieve soortenbescherming'.

Wat levert het op en wie merkt er wat van?

Beoogd: Initiatieven op het gebied van natuurontwikkeling en voor het beschermen en vergroten van biodiversiteit inventariseren, stimuleren en versterken. Daarbij vragen we speciale aandacht voor de aandachtsoorten, iconsoorten en natuurschone landschappen die in de Natuurvisie zijn benoemd.

Gerealiseerd: De eerste stappen richting prijsvraag zijn gezet nadat eind 2016 de Natuurvisie is vastgesteld door PS. In 2017 komt de prijsvraag tot bloei en wordt deze inzet geëvalueerd.

Wie merkt er wat van: Nu alleen nog de provincie. Straks alle organisaties en particulieren met initiatieven op het gebied van natuurontwikkeling en het vergroten van biodiversiteit in de provincie Utrecht.

Groengebieden beter benutten

Wat is de maatschappelijke opgave?

De groengebieden rond de stad Utrecht hebben een economische functie. Tegelijkertijd voorzien zij in een regionale behoefte om te recreëren en zijn ze ook heel belangrijk als groen uitloopgebied voor de inwoners van direct aangrenzende wijken. Sommige gebieden kennen een enorm hoge recreatieve druk. Dit is het geval in Amelisweerd e.o. Andere gebieden worden onvoldoende benut, terwijl ze wel hetzelfde potentieel hebben. Hoe komen we tot een betere benutting van de groenstructuur rondom Utrecht? Hoe komen we tot een betere verdeling van de recreatieve druk?

Het experiment

De casus richt zich op (de stadsrand van) het Noorderpark. De in die stadsrand ontwikkelde recreatie- en bosgebieden (zoals Ruigenhoek en het Gagelbos) zijn relatief onbekend; ze trekken weinig bezoekers, missen identiteit en de 'x-factor' en leveren onvoldoende opbrengsten op. En dat terwijl het gebied ligt in het toekomstig UNESCO-Werelderfgoed van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Samen met de omgevingspartijen gaan we op zoek naar een collectief gedragen toekomstbeeld. Hiermee kunnen de diverse initiatiefnemers hun projecten (ook in het kader van de Nieuwe Hollandse Waterlinie) in perspectief plaatsen en uitvoeren.

Een feestelijk leider wordt gefinancierd door alle gebiedspartijen en het IFL. Deze kwartiermaker gaat in 2017 in het Noorderpark Ruigenhoek initiatieven aanjagen en faciliteren en lokale betrokkenheid en trots vergroten door het meer toegankelijk en leefbaar te maken. Het doel is dat de waardering voor het gebied toeneemt en er beter recreatief gebruik wordt gemaakt van het gebiedsaanbod.

Wat levert het op en wie merkt er wat van?

Beoogd: Beter benutting van het groene programma om de stad.

Gerealiseerd: Alle vijf gebiedspartijen zijn enthousiast over het idee van de feestelijk leider/kwartiermaker en leveren co-financiering. De aanstelling wordt voorjaar 2017 verwacht.

Wie merkt er wat van: Nu alleen nog de gebiedspartijen. Straks alle inwoners, aanwoners en gebruikers van het Noorderpark Ruigenhoek.

“Niks saai gebied, het is een UNESCO-werelderfgoed-gebied vol krachtige co-creators die samen aan de slag gaan om te komen tot een prachtig, uitnodigend en gedragen eindresultaat: Welkom in het Noorderpark Ruigenhoek!”

Kleine kernen blijven gezond

Wat is de maatschappelijke opgave?

Hoe kan de betrokkenheid van de burger bij de kleine kernen vergroot worden? En hoe kan de vitale ontwikkeling en het in stand blijven van de voorzieningen van de kleine kernen bevorderd worden? Op het lokale schaalniveau van de kleine kern is de mogelijkheid van gezamenlijk optrekken met inwoners goed mogelijk. Dat past ook in de lijn van twee aangenomen moties omtrent burgerparticipatie en het inmiddels afgesloten BOB-traject aangaande kleine kernen. Doel is om lokaal het beleid rond de kleine kernen te verrijken.

De casus richt zich op kleine kernen waar steeds minder voorzieningen zijn. In sommige kernen is een hechte gemeenschap, in andere ontbreekt dat. Is er in die kernen behoefte aan meer gemeenschapsgevoel, of aan het ontwikkelen van een gezamenlijke identiteit? Kunnen ze van elkaar leren? Waar komen die verschillen vandaan, en hoe erg zijn ze?

Het experiment

Nog niet bekend. De ervaringen uit het traject Topdorpen zullen worden gebruikt bij het zoeken naar een passend experiment.

Wat levert het op en wie merkt er wat van?

Beoogd: Een of enkele kleine kernen worden effectief ondersteund in het vergroten van de lokale betrokkenheid bij voorzieningen en het verhogen van de vitaliteit van de kleine kern. Het resultaat wordt als voorbeeld voor de Utrechtse gemeenten gebruikt, zodat andere kernen hier baat bij kunnen hebben.

Gerealiseerd: Inmiddels loopt het traject Topdorpen. Ook is, na een eerste verkenning met Statenleden, besloten om het CBS opdracht te geven een demografische scan te doen. Het CBS verzamelt en presenteert data zónder daar een conclusie aan te verbinden. Daarom stellen wij voor om in 2017, in overleg met betrokken Statenleden en gevoed door de ervaringen uit het Topdorpen traject, de Universiteit van Utrecht te vragen op basis van die dataset een aantal scenario's te schetsen voor versterking van kleine kernen in de provincie Utrecht. In 2018 kan dan een onderbouwd vervolg worden gegeven aan het Topdorpen traject, door middel van specifieke inzet in een of twee experimenten.

Wie merkt er wat van: Nu alleen nog provincie. Straks initiatiefnemers en inwoners van kleine kernen.

